

ATK-taitojen päivitys

luento 1

Maaningan seurakunta

©Hannu Räisänen 2013

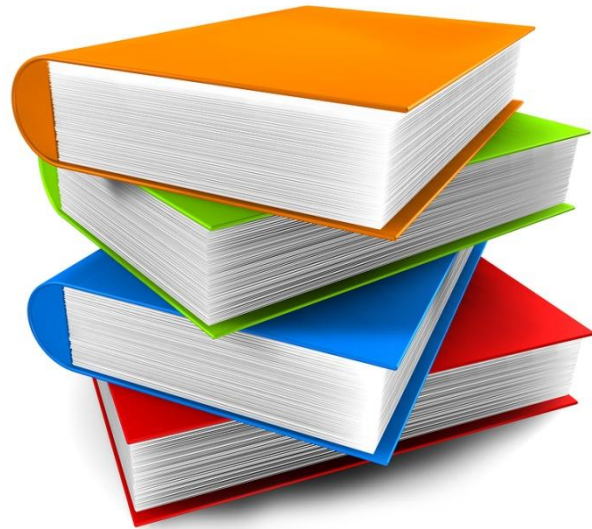
Taustaa

- Pielavesi, Hyvinkää, Helsinki, Maaninka
- *”Yhden megan Winchester”*
- WordPerfect korvaa sihteerin
- *”Pankki on kotona”*
- *”Sitä sanaa ei sano, jonka kelkkaan ei joudu”*
- Syksy 1994 muutti kaiken - lopullisesti
- Nyt, kun kaikki ”älyllinen” on entistä pienempää ja tehokkaampaa...

... tekniikan kehitykseen on pakko
tottua, sillä hitaasti ja rauhallisesti
muuttuva maailma on taakse
jäänyttä aikaa...

Oppimateriaali

- Muistiinpanot + luentomonisteet
- Iloinen, avoin ja kysyvä mieli

Aiheet oppiin ja kertaukseen

- Windows
- Word
- Excel
- PowerPoint (sis. Esitystekniikka)
- Sähköposti
- Internet
- Hakukone Google, Tietoturva ja ”netiketti”

Lähtökohtina

- Arkielämän käyttö, *yksinkertainen = kaunista (ja ennen kaikkea toimivaa)*
- 95 % useiden ohjelmien ominaisuuksista on ”tavalliselle käyttäjälle” turhia
- Toimivaa rutiinia on turha korvata toisella
- ...paitsi nopeammalla ja/tai helpommalla
- Askel kerrallaan eteenpäin

Windowsin käyttöjärjestelmät

- Nykyisin käytössä olevat ja tuetut

- *Windows XP (2001 ->)*

- 525 milj. lisenssiä = n. 47%

- *Windows Vista (2007 ->)*

- *Windows 7 (2009 ->)*

- *Windows 8 (2012 ->)*

Windows XP:n tuki loppuu kahden vuoden kuluttua

10.4.2012 13:32 Yritysten tulisi ihan oikeasti päivittää Windows 7:ään, Microsoft kehottaa.

Microsoft lopettaa tukensa Windows XP -käyttöjärjestelmälle B. huhtikuuta 2014, ohjelmistoyhtiö muistutti blogissaan. Ennestään tiedetyn takarajan jälkeen XP:lle ei enää toimiteta edes kriittisiä tietoturvapäivityksiä. Sama koskee Office 2003 -toimistosoftaa.

Kuva: EPA

Windowsin käytöstä - Hiiri

- Hiiren käyttö
 - *”Valinnat vasemmalla, oivallukset oikealla, keskellä kelaus ylös ja alas”*

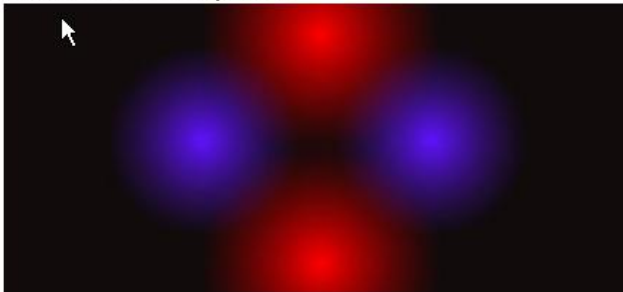
Hiiren käyttö

Vasen-> vie *uutiseen*

Oikea -> *vaihtoehtoja*

LÄMPÖTILAT ■ Sofia Virtanen, 4.1.2013

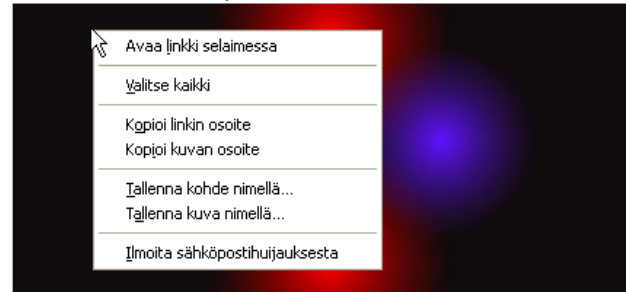
Tutkijat saivat kaasun lämpötilan laskemaan alle absoluuttisen nollapisteen

Saksalaisessa Ludwig-Maximilianin yliopistossa on onnistuttu valmistamaan kvanttikaasua, jonka lämpötila on alle absoluuttisen nollapisteen. »

LÄMPÖTILAT ■ Sofia Virtanen, 4.1.2013

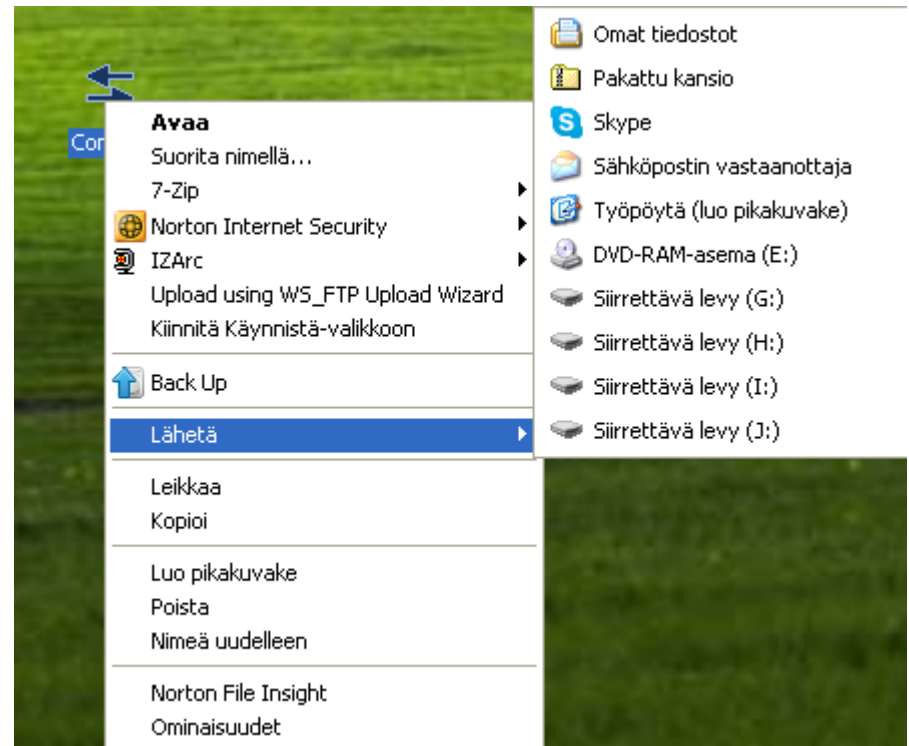
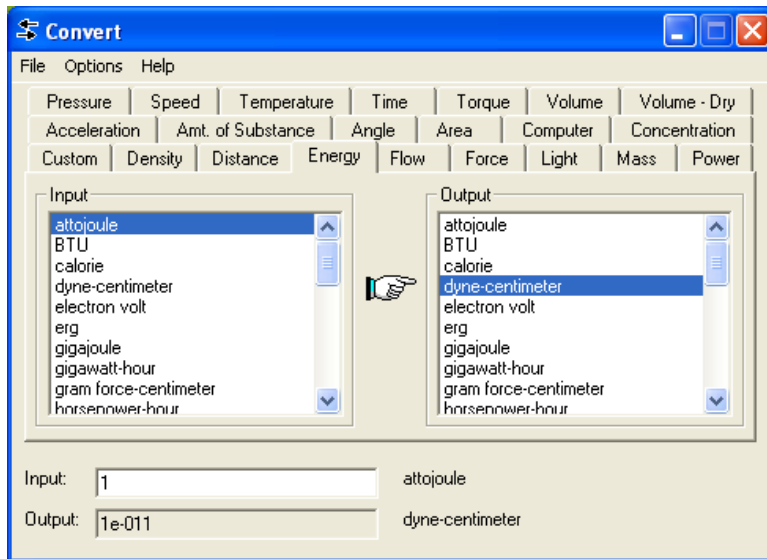
Tutkijat saivat kaasun lämpötilan laskemaan alle absoluuttisen nollapisteen

Saksalaisessa Ludwig-Maximilianin yliopistossa on onnistuttu valmistamaan kvanttikaasua, jonka lämpötila on alle absoluuttisen nollapisteen. »

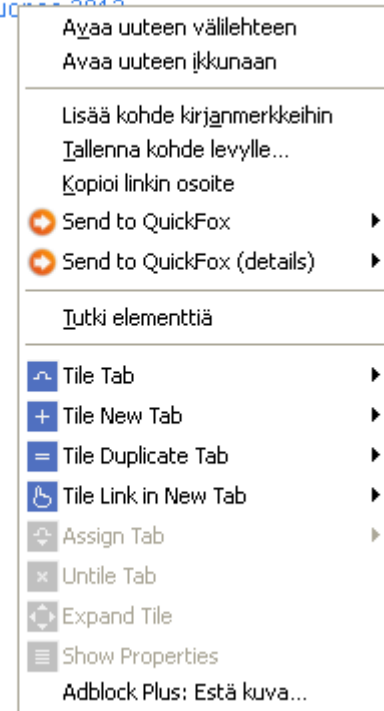
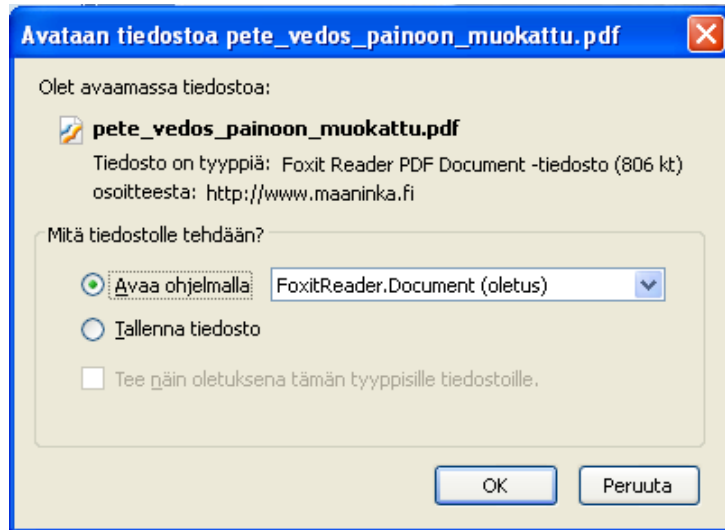
Hiiren käyttö

Vasen-> vie *ohjelmaan* Oikea -> *vaihtoehtoja*

Hiiren käyttö

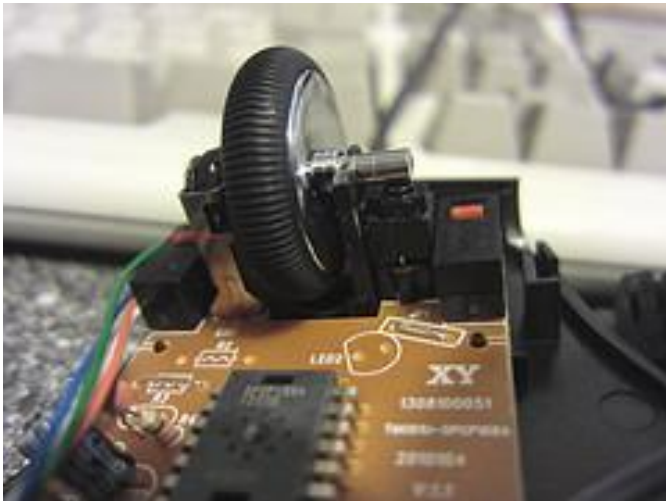
Vasen-> vie *tiedostoon* Oikea -> *vaihtoehtoja*

Hiiren käyttö

Rullan pyörittys

- Selaus ylös/alas

Rullan painallus

- Nykimätön selaus ylös/alas

Hiiren käyttö

Rullan käänntö oikealle / vasemmalle

- Tekstin selaus vasemmalle /oikealle

Vinkki: Ctrl-näppäimen kera kohdistin siirtyy sana kerrallaan!

Hiiren käyttö

Peruutus

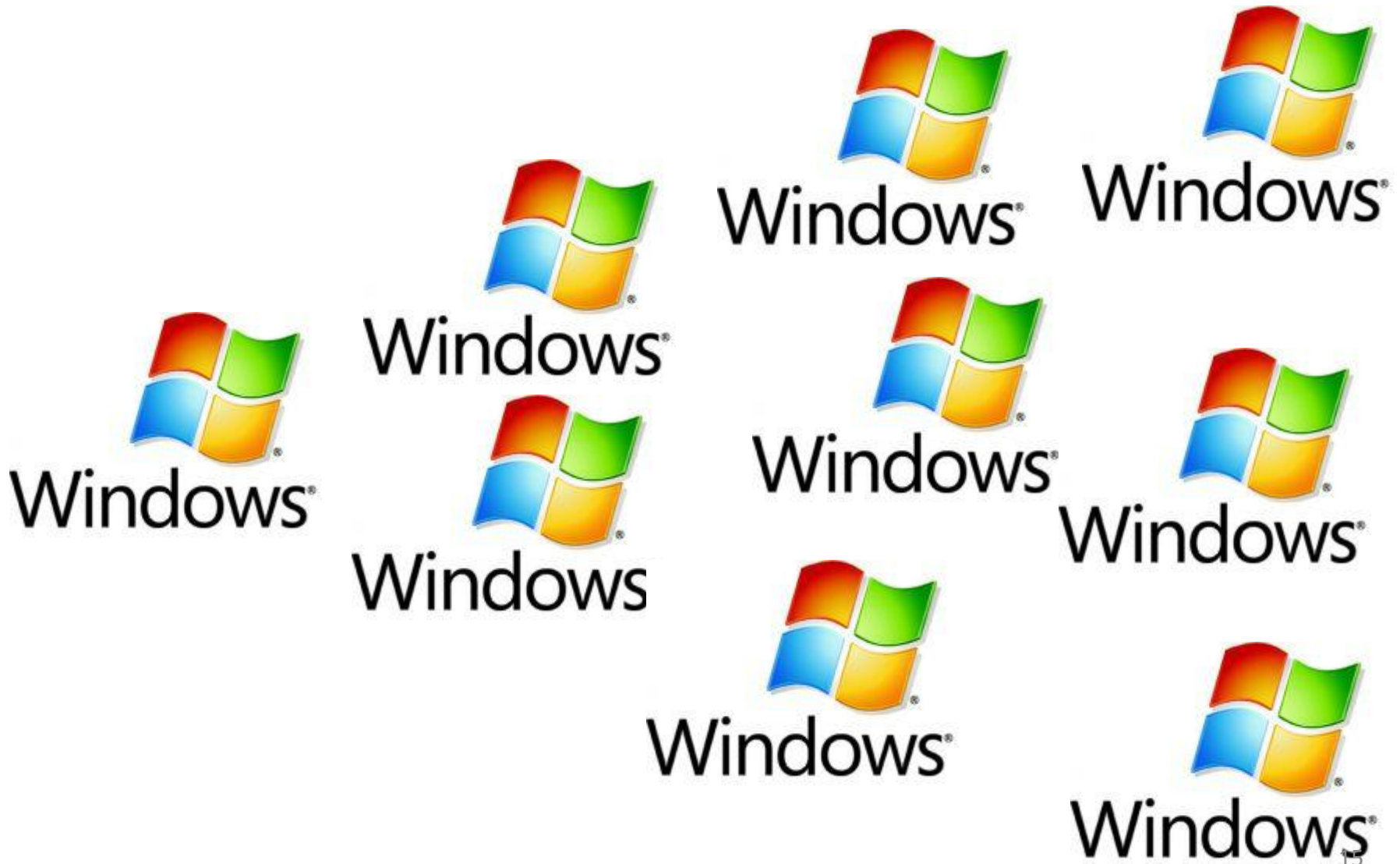
- eteen/taakse

Säädöt

- vieritysnopeus

Windowsin käytöstä – Kopioi/Liitä

Kopioi/Liitä (tapa 1)

- Copy - Paste:n (**Kopioi – Liitä**) käyttö
 - Yleisin työkalu ”Peruuta” (= Undo, Kumoa, ”eiku”) näppäimen ohella.
 - Tehokas käyttö nopeuttaa työtä huomattavasti
 - Valitaan kohde hiirellä klikkaamalla tai maalaamalla -> kohde muuttaa väriä -> painetaan hiiren **oikeaa** näppäintä -> valitaan ”**kopioi**” (copy)

Vinkki: Kaksi klikkausta maalaa yhden sanan, kolme klikkausta koko rivin kerralla!

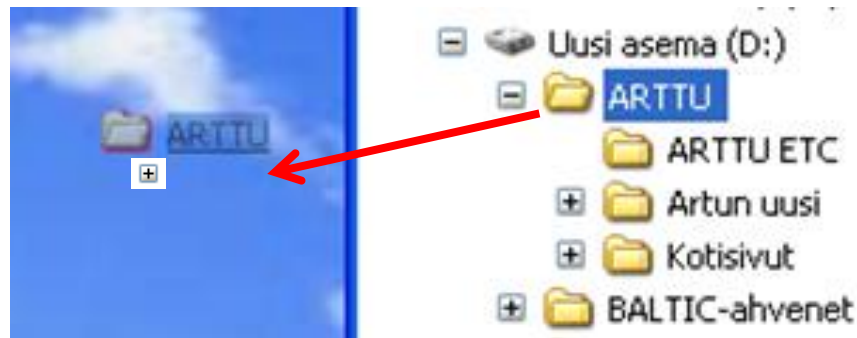
Kopioi/Liitä (tapa 1)

- Copy - Paste:n (**Kopioi – Liitä**) käyttö
 - Siirretään osoitin haluttuun paikkaan -> painetaan hiiren **oikeaa** näppäintä -> valitaan ”**liitä**” (paste)
 - Toimii lähes kaikkien ohjelmien ja tiedostojen välillä, esim. **nettisivulta Wordiin**.

Vinkki: Kaksi klikkausta maalaa yhden sanan, kolme klikkausta koko rivin kerralla!

Kopioi/Liitä (tapa 2)

- Raahaa kohde uuteen paikkaan pitäen hiiren **vasenta näppäintä** alhaalla.
- Varmista kopiointi (eikä siirto!) pitämällä **Ctrl** –näppäin alhaalla ennen kuin irrotat kohteen hiirestä. (Plus-merkki [+] ilmestyy tiedoston viereen)

Windowsin käytöstä - Näppäimistö

- Muutamia *pikateitä* työn helpottamiseksi

QWERTY KEYBOARD

~ `	! 1	@ 2	# 3	\$ 4	% 5	^ 6	& 7	* 8	(9) 0	- _	+ =	Delete
Tab	Q	W	E	R	T	Y	U	I	O	P	{ [}]	 \ /
Caps	A	S	D	F	G	H	J	K	L	:	" '	Enter	
Shift	Z	X	C	V	B	N	M	< ,	> .	? /	Shift		
Ctrl		Alt								Alt		Ctrl	

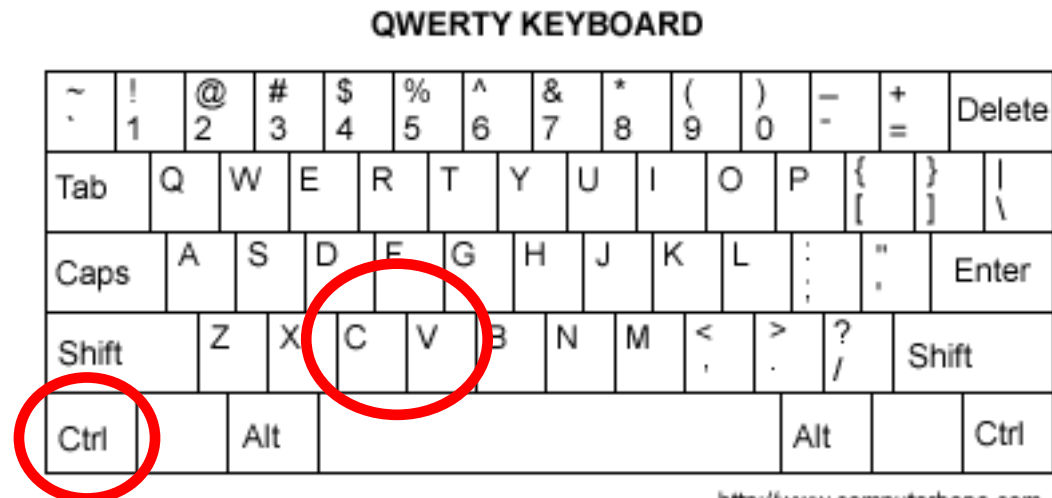
<http://www.computerhope.com>

Windowsin käytöstä - Näppäimistö

Windowsin käytöstä - Näppäimistö

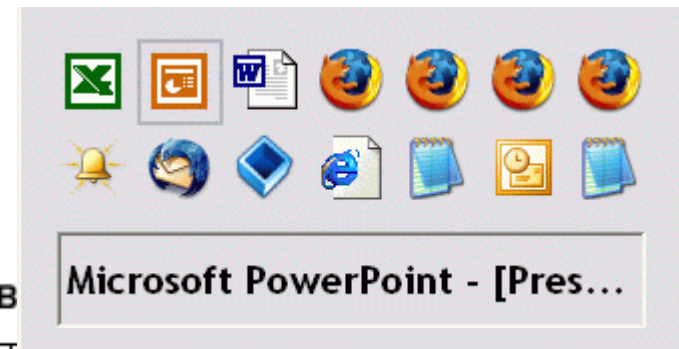
- **Kopioi/liitä (tapa 3)**
- Valitaan kohde hiirellä klikkaamalla tai maalaamalla -
> kohde muuttaa väriä -> painetaan **Ctrl + c** (kopioi)
- Siirretään osoitin haluttuun paikkaan -> painetaan **Ctrl + v** (liitä)

<http://www.computerhope.com>

Windowsin käytöstä - Näppäimistö

- *Vaihda ohjelma vauhdissa*
- Alt + Tab:in avulla vaihda haluttu ohjelma

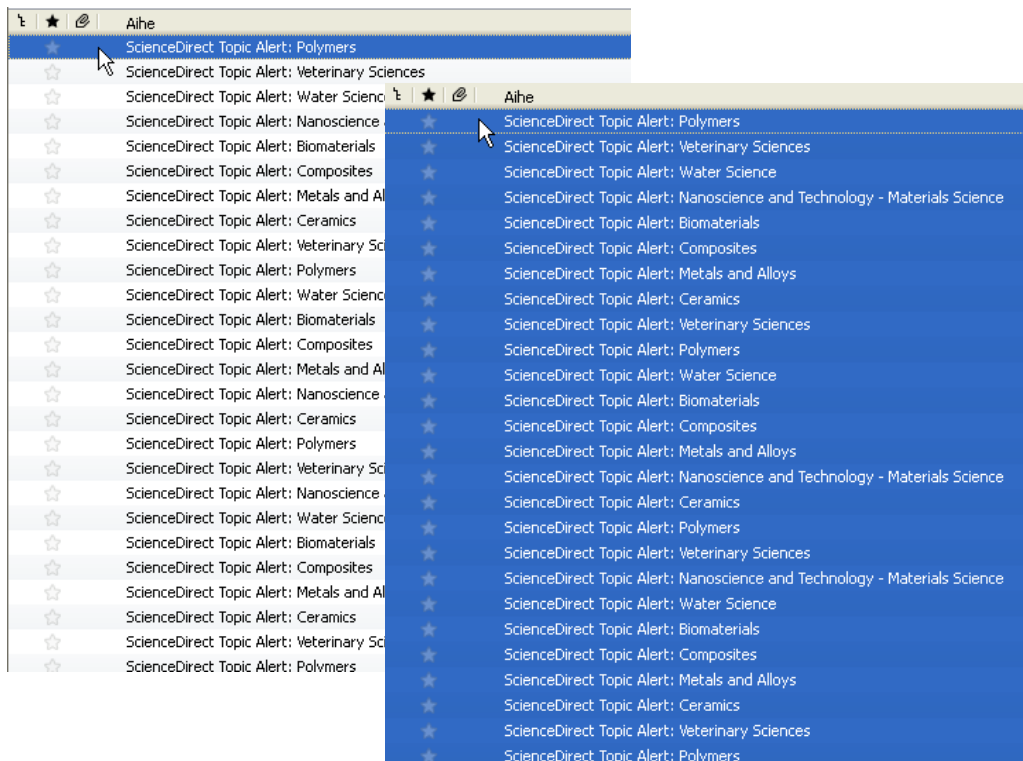

QWERTY KEYB

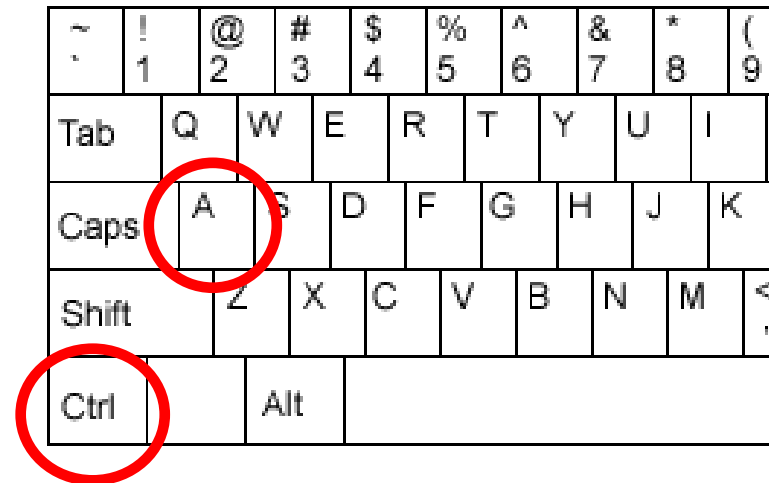
~	!	@	#	\$	%	^	&	*	()	-	+	Delete
Tab	Q	W	E	R	T	Y	U	I	O	P	{	}	
Caps	A	S	D	F	G	H	J	K	L	:	"	:	Enter
Shift	Z	X	C	V	B	N	M	<	>	?	/	Shift	
Ctrl		Alt										Alt	Ctrl

Windowsin käytöstä - Näppäimistö

- Valitaan isosta joukosta **KAIKKI**
- klikkaa yhtä -> paina **Ctrl + a**

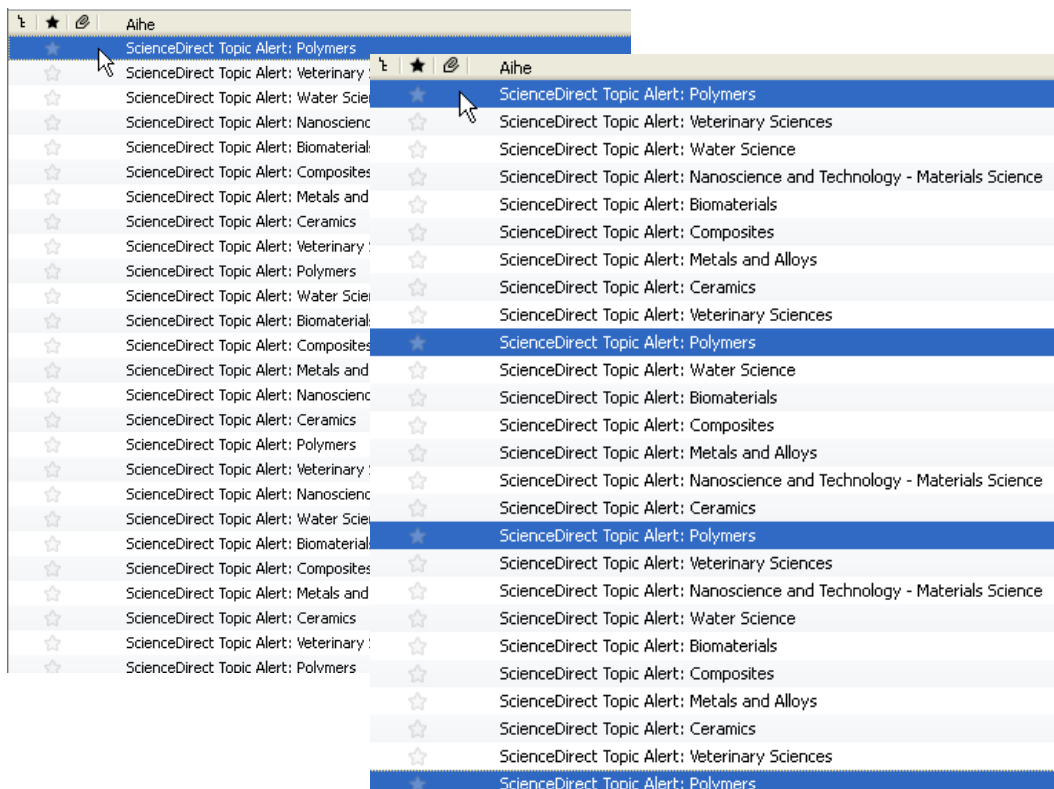

QWERTY KEYBOARD

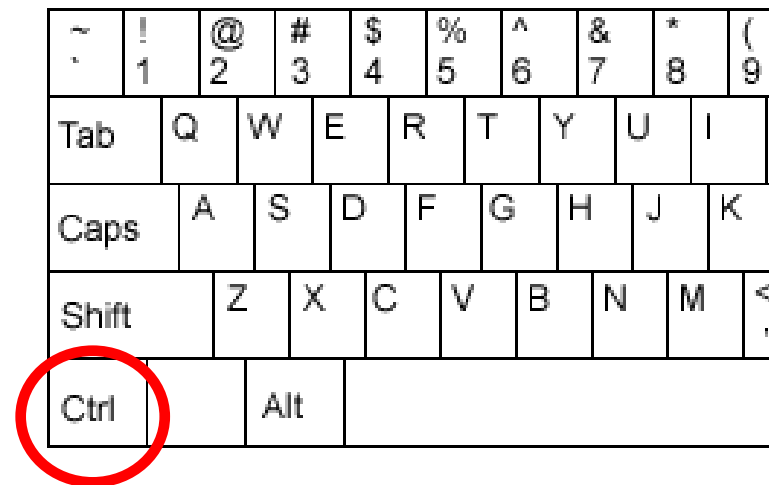

Windowsin käytöstä - Näppäimistö

- Valitaan isosta joukosta vain HALUTUT
- klikkaa haluttuja pitäen **Ctrl** alhaalla

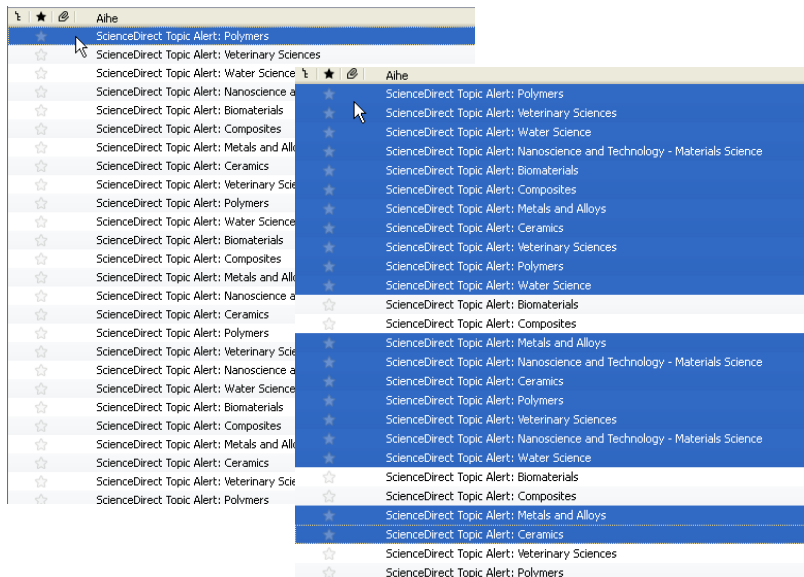

QWERTY KEYBOARD

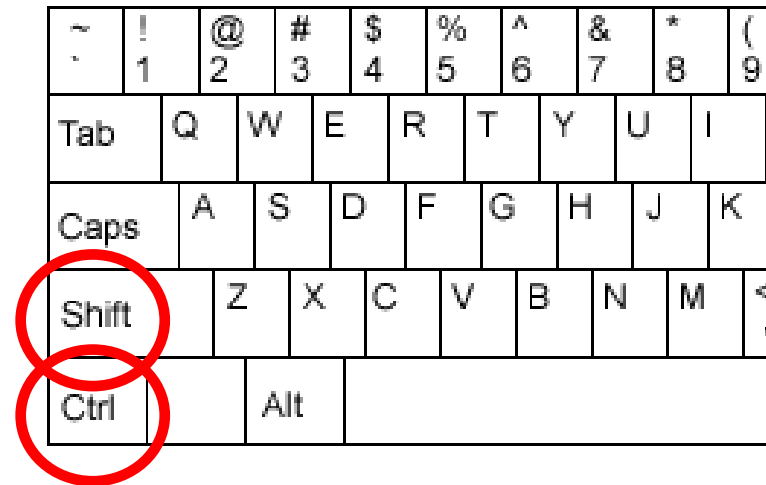

Windowsin käytöstä - Näppäimistö

- Valitaan isosta joukosta vain halutut JOUKOT
- klikkaa haluttujen 1. pitäen **Ctrl** alhaalla
- klikkaa haluttujen viimeinen pitäen **Ctrl + Shift** alhaalla

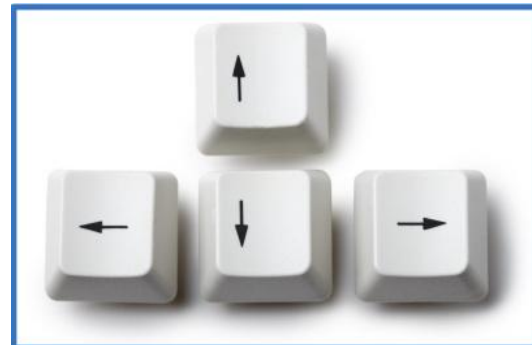

QWERTY KEYBOARD

Windowsin käytöstä - Näppäimistö

- **Objektin hienosiirto**
- Siirrä kohdetta nuolinäppäimillä samalla kun pidät **Ctrl** –näppäintä alhaalla

QWERTY KEYBOARD

~	!	@	#	\$	%	^	&	*	(
`	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Tab	Q	W	E	R	T	Y	U	I	
Caps	A	S	D	F	G	H	J	K	
Shift	Z	X	C	V	B	N	M	<	.
Ctrl		Alt							

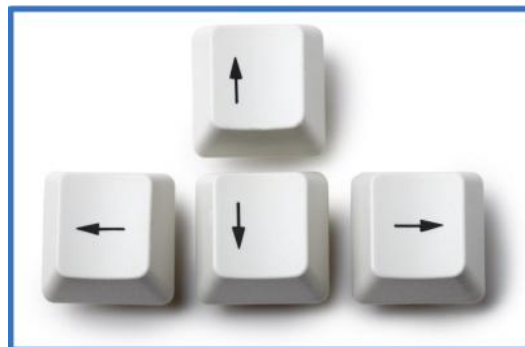
Windowsin käytöstä - Näppäimistö

- Kohdistimen siirto tekstissä (oikea/vasen)
- Siirrä kohdistinta nuolinäppäimillä sana kerrallaan pitäen **Ctrl** –näppäintä alhaalla

BOARD

* 8	(9) 0	- _	+ =	Delete
	O	P	{ [}]	 \
J	K	L	;	" ,	Enter
M	< ,	> .	? /	Shift	
	Alt			Ctrl	

<http://www.computerhope.com>

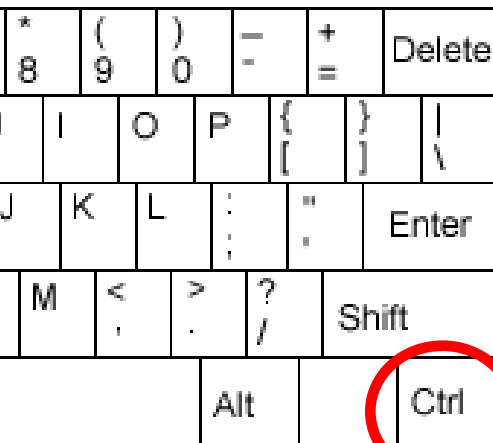

Muutama varoituksen sana on heti alkuun käyttöohjeissa varoitetaan jättämästä yöki-
10 luksin valoon ilman objektiivin eteen a-
näkyvä valo, tai infrapunavalon suora koh-
objektiivia saattavat vahingoittaa herkkiä
päivänvalossa, on linssisuojiin oltava ehd-
pienet reiät suodattavat liiallisen valon tun-
Tarkat suojaus- ja varo-ohjeet on aina tark-

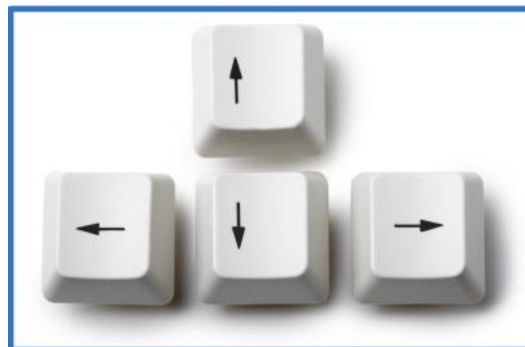
Windowsin käytöstä - Näppäimistö

- Kohdistimen siirto tekstissä (ylös/alas)
- Siirrä kohdistinta nuolinäppäimillä rivi tai kappale kerrallaan pitäen **Ctrl** –näppäintä alhaalla

BOARD

<http://www.computerhope.com>

Muutama varoituksen sana on heti alkuun tarpeen pi...
käyttöohjeissa varoitetaan jättämästä yökiikaria suur...
10 luksin valoon ilman objektiivin eteen asetettavaa...
näkyvä valo, tai infrapunavalon suora kohdistaminen...
objektiivia saattavat vahingoittaa herkkiä valonvahv...
päivänvalossa, on linssisuojiin oltava ehdottomasti...
pienet reiät suodattavat liiallisen valon tunkeutumas...
Tarkat suojaus- ja varo-ohjeet on aina tarkistettava l...

Ennen yölliseen luontoon tutustumista pimeänäkölai...
itse laitteeseen päivännäöllä. Käyttäjä oppii parin pe...
helposti. Sen sijaan säätöjen, valinta- ja tallennusnäp...
onnistuaikseen. Ja kun silmät ovat kerran hämärään t...

Kaikissa yökiikareissa objektiivin ja okulaarin säätö...
Normaaleista kiikareista poiketen okulaarin säätö su...
Päätelineen säätö on sekin viisainta suorittaa viimeis...

Windowsin käytöstä - Näppäimistö

- Kohdistimen siirto tekstissä rivin loppuun
- Pidä **Ctrl** –näppäin alhaalla ja paina ”**End**” -näppäintä

BOARD

* 8	(9) 0	- _	+ =	Delete	
		O	P	{ [}]	 \ /
J	K	L	;	:"	Enter	
M	< ,	> .	? /	Shift		
				Alt	Ctrl	

elta. Mihin tarvitsen yökiikaria tai otteita mm. vartiointiin, metsästykseseen eilyyn, etsintä- ja pelastustoimintaan. ta ehkä eniten, mutta mitä sanoo essä ja kalastuksessa?

Windowsin käytöstä - Näppäimistö

- **Sanan poisto tekstissä**
- Poista sana kerrallaan pitämällä **Ctrl** –näppäintä alhaalla ja painaen ”**Delete**”-näppäintä

BOARD

* 8	(9) 0	- _	+ =	Delete
	O	P	{ [}]	 \ /
J	K	L	;	"	Enter
M	< ,	> .	? /	Shift	
	Alt			Ctrl	

<http://www.computerhope.com>

Muutama varoituksen sana on heti alkuun käyttöohjeissa varoitetaan jättämästä yöki-
10 luksin valoon ilman objektiivin eteen a-
näkyvä valo, tai suora kohdistaminen esin-
saattavat vahingoittaa herkkiä valonvahvi-
on linssisuojiin oltava ehdottomasti objek-
suodattavat liiallisen valon tunkeutumasta
Tarkat suojaus- ja varo-ohjeet on aina tark

Windowsin käytöstä - Näppäimistö

- Erikoismerkit @ ja €
- Alt Gr + @ (numero 2)
- Alt Gr + € (E-kirjain)

QWERTY KEYBOARD

~	!	@	#	\$	%	^	&	*	()	-	+	Delete	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	{	}			
Tab	Q	W	E	R	T	Y	U	I	O	P	[]	\	
Caps	A	S	D	F	G	H	J	K	L	:	"	'	Enter	
Shift	Z	X	C	V	B	N	M	<	>	?	!	;	Shift	
Ctrl		Alt											Alt Gr	Ctrl

<http://www.computerhope.com>

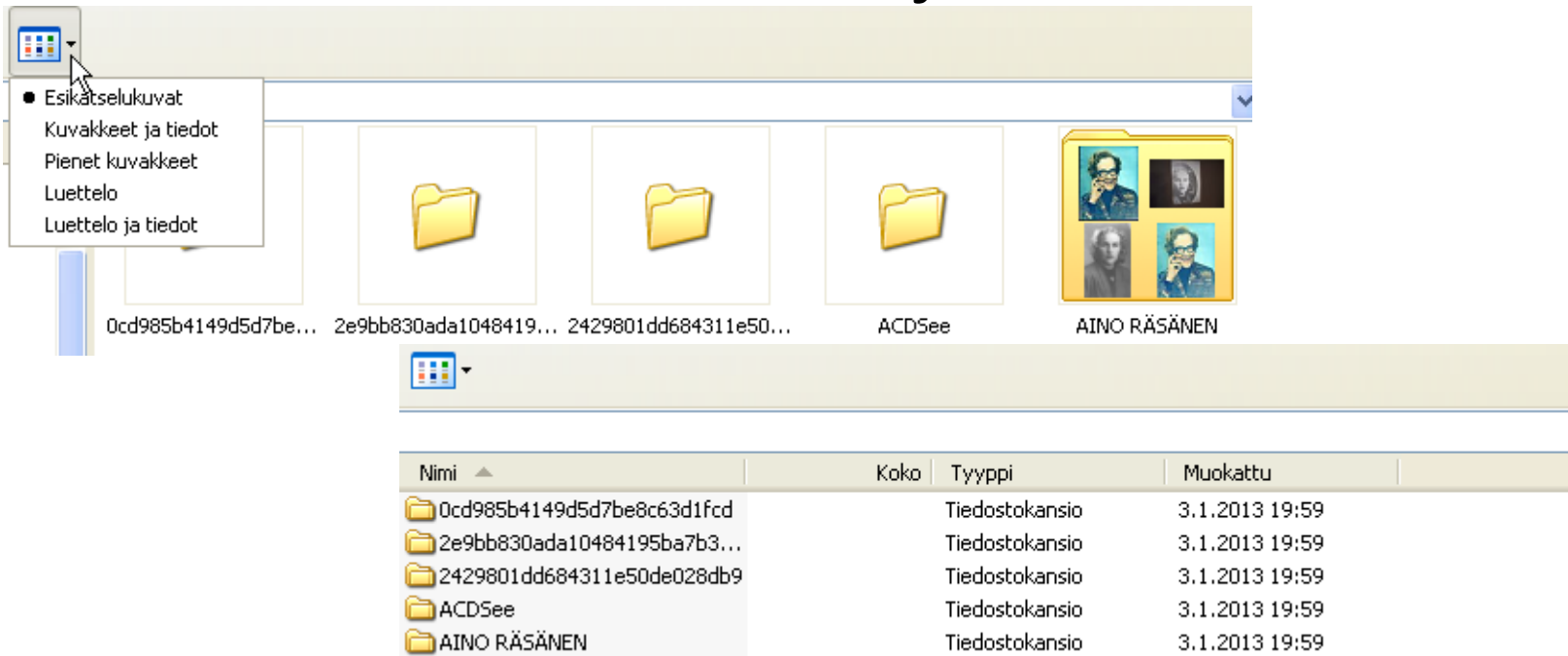
Windowsin käytöstä - Tiedostot

- Tiedostot – tietokoneen lukuisissa kansioissa olevat ohjelmien tuotokset

Windowsin käytöstä - Tiedostot

- Tiedostojen lajittelu Tiedosto-ikkunassa
- Näkymät –painiketta hiiren vasemmalla pain.
- Valitaan kohta ”Luettelo ja tiedot”

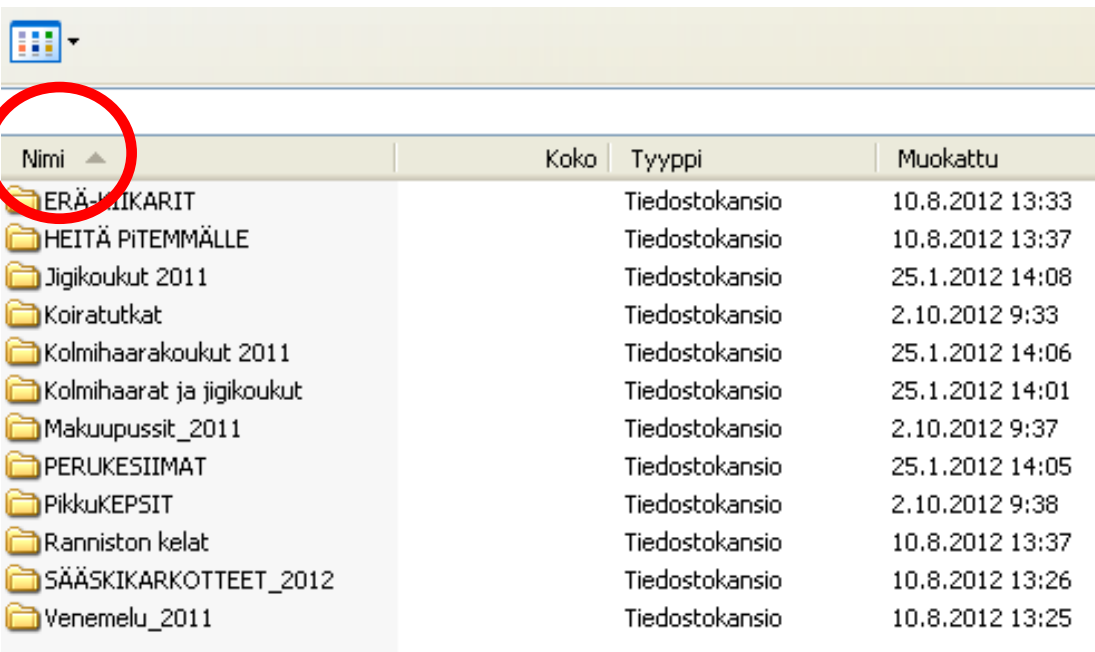

The screenshot shows a Windows File Explorer window. The 'View' button in the top-left corner is open, displaying a menu with the following options: 'Esikatselukuvat', 'Kuvakkeet ja tiedot', 'Pienet kuvakkeet', 'Luettelo', and 'Luettelo ja tiedot'. The main area of the window shows five folders: three with long alphanumeric names, one named 'ACDSee', and one named 'AINO RÄSÄNEN' which contains a grid of photos. Below the main area, a table displays the details of the selected folder.

Nimi	Koko	Tyyppi	Muokattu
0cd985b4149d5d7be8c63d1fcd		Tiedostokansio	3.1.2013 19:59
2e9bb830ada10484195ba7b3...		Tiedostokansio	3.1.2013 19:59
2429801dd684311e50de028db9		Tiedostokansio	3.1.2013 19:59
ACDSee		Tiedostokansio	3.1.2013 19:59
AINO RÄSÄNEN		Tiedostokansio	3.1.2013 19:59

Windowsin käytöstä - Tiedostot

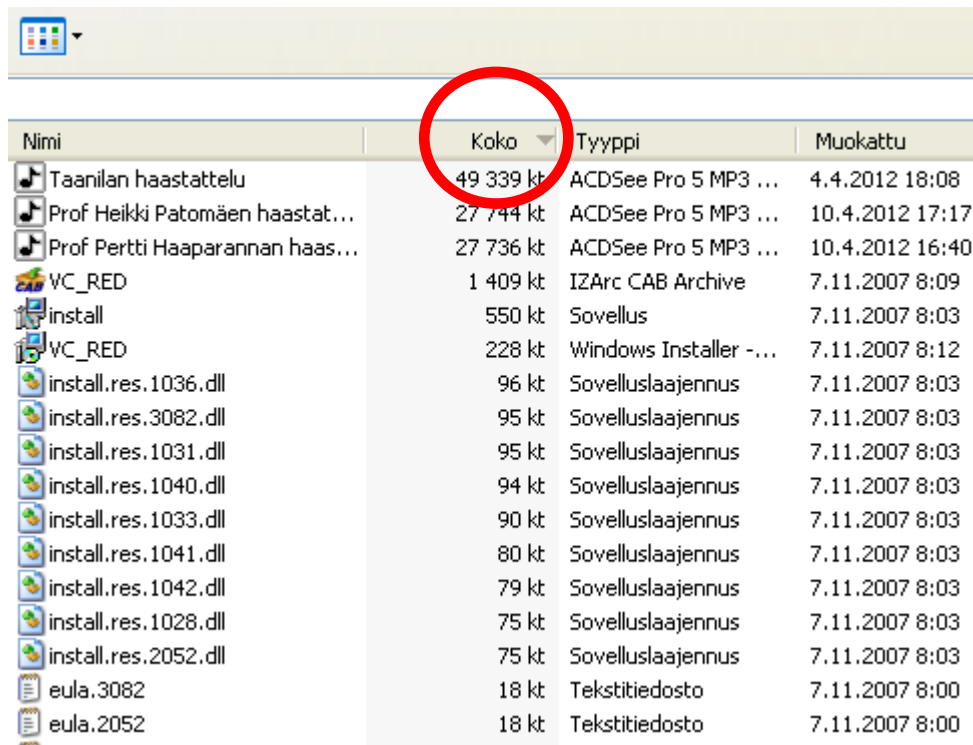
- Tiedostojen lajittelu **nimen mukaan**
- Klikkaa kohtaa "Nimi" -> aakkosellinen **lista nouseva/laskeva**

Nimi	Koko	Tyyppi	Muokattu
ERÄ-...IKARIT		Tiedostokansio	10.8.2012 13:33
HEITÄ PITEMMÄLLE		Tiedostokansio	10.8.2012 13:37
Jigikoukut 2011		Tiedostokansio	25.1.2012 14:08
Koiratutkat		Tiedostokansio	2.10.2012 9:33
Kolmihaarakoukut 2011		Tiedostokansio	25.1.2012 14:06
Kolmihaarat ja jigikoukut		Tiedostokansio	25.1.2012 14:01
Makuupussit_2011		Tiedostokansio	2.10.2012 9:37
PERUKESIIMAT		Tiedostokansio	25.1.2012 14:05
Pikkukepsit		Tiedostokansio	2.10.2012 9:38
Ranniston kelat		Tiedostokansio	10.8.2012 13:37
SÄÄSKIKARKOTTEET_2012		Tiedostokansio	10.8.2012 13:26
Venemelu_2011		Tiedostokansio	10.8.2012 13:25

Windowsin käytöstä - Tiedostot

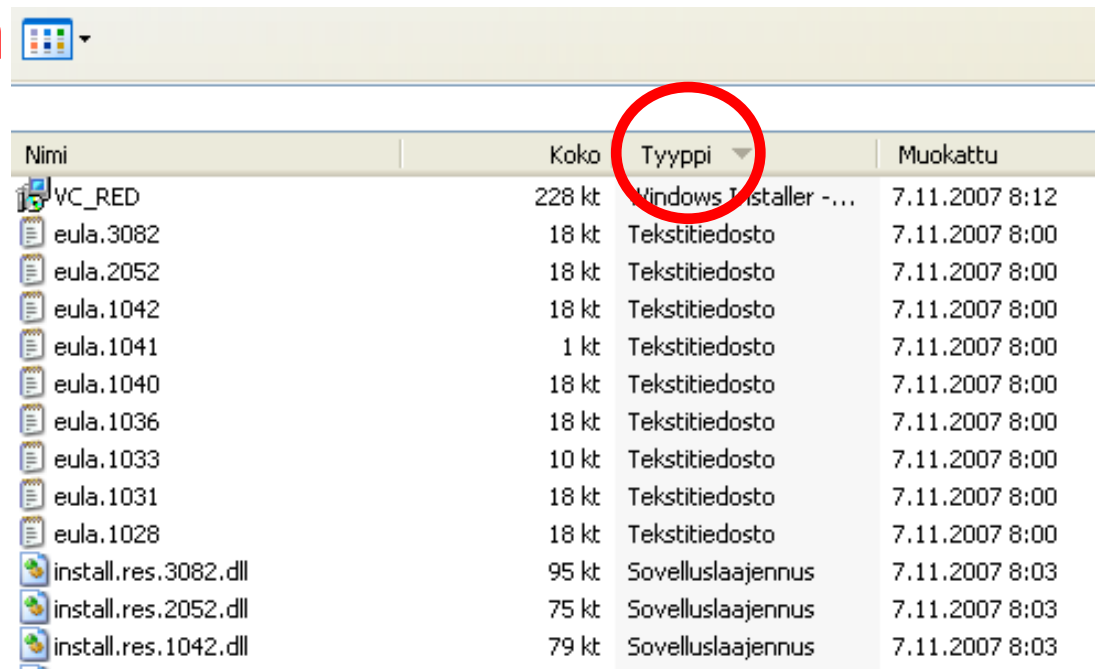
- Tiedostojen lajittelu **koon mukaan**
- Klikkaa kohtaa "Koko" -> **lista nouseva/laskeva**

Nimi	Koko	Tyyppi	Muokattu
Taanilan haastattelu	49 339 kt	ACDSee Pro 5 MP3 ...	4.4.2012 18:08
Prof Heikki Patomäen haastat...	27 744 kt	ACDSee Pro 5 MP3 ...	10.4.2012 17:17
Prof Pertti Haaparannan haas...	27 736 kt	ACDSee Pro 5 MP3 ...	10.4.2012 16:40
VC_RED	1 409 kt	IZArc CAB Archive	7.11.2007 8:09
install	550 kt	Sovellus	7.11.2007 8:03
VC_RED	228 kt	Windows Installer -...	7.11.2007 8:12
install.res.1036.dll	96 kt	Sovelluslaajennus	7.11.2007 8:03
install.res.3082.dll	95 kt	Sovelluslaajennus	7.11.2007 8:03
install.res.1031.dll	95 kt	Sovelluslaajennus	7.11.2007 8:03
install.res.1040.dll	94 kt	Sovelluslaajennus	7.11.2007 8:03
install.res.1033.dll	90 kt	Sovelluslaajennus	7.11.2007 8:03
install.res.1041.dll	80 kt	Sovelluslaajennus	7.11.2007 8:03
install.res.1042.dll	79 kt	Sovelluslaajennus	7.11.2007 8:03
install.res.1028.dll	75 kt	Sovelluslaajennus	7.11.2007 8:03
install.res.2052.dll	75 kt	Sovelluslaajennus	7.11.2007 8:03
eula.3082	18 kt	Tekstitiedosto	7.11.2007 8:00
eula.2052	18 kt	Tekstitiedosto	7.11.2007 8:00

Windowsin käytöstä - Tiedostot

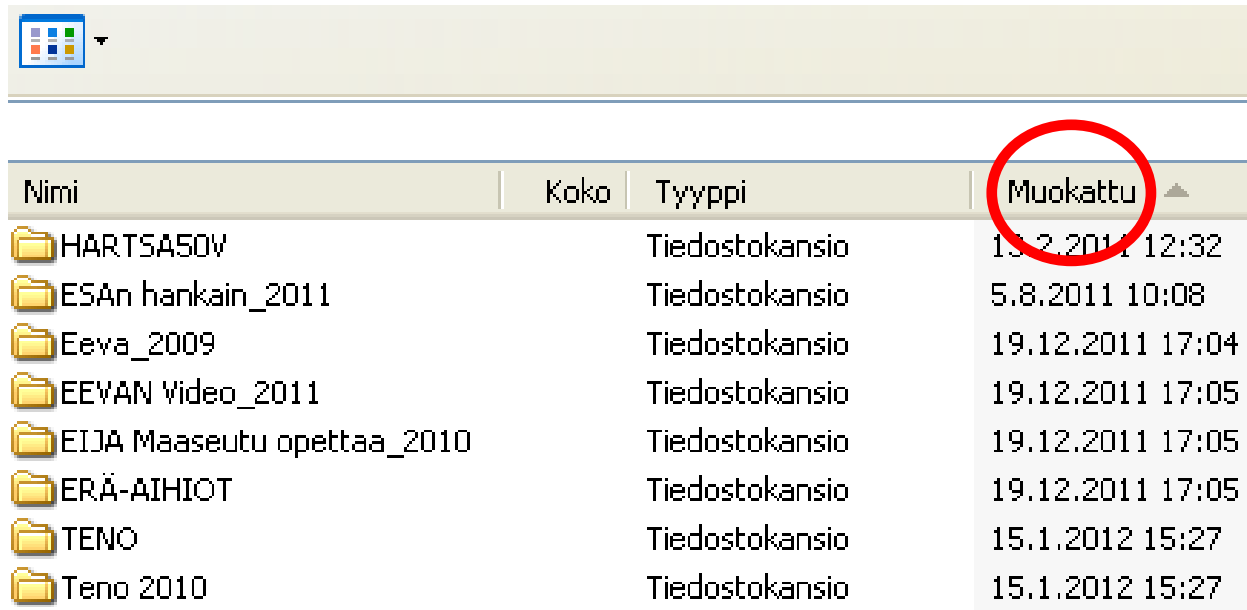
- Tiedostojen lajittelu **tyypin mukaan**
- Klikkaa kohtaa "Tyyppi" -> **lista aakkosellisesti nouseva/laskeva**

Nimi	Koko	Tyyppi	Muokattu
VC_RED	228 kt	Windows Installer -...	7.11.2007 8:12
eula.3082	18 kt	Tekstitiedosto	7.11.2007 8:00
eula.2052	18 kt	Tekstitiedosto	7.11.2007 8:00
eula.1042	18 kt	Tekstitiedosto	7.11.2007 8:00
eula.1041	1 kt	Tekstitiedosto	7.11.2007 8:00
eula.1040	18 kt	Tekstitiedosto	7.11.2007 8:00
eula.1036	18 kt	Tekstitiedosto	7.11.2007 8:00
eula.1033	10 kt	Tekstitiedosto	7.11.2007 8:00
eula.1031	18 kt	Tekstitiedosto	7.11.2007 8:00
eula.1028	18 kt	Tekstitiedosto	7.11.2007 8:00
install.res.3082.dll	95 kt	Sovelluslaajennus	7.11.2007 8:03
install.res.2052.dll	75 kt	Sovelluslaajennus	7.11.2007 8:03
install.res.1042.dll	79 kt	Sovelluslaajennus	7.11.2007 8:03

Windowsin käytöstä - Tiedostot

- Tiedostojen lajittelu **muokkausajan mukaan**
- Klikkaa kohtaa ”Muokattu”-> **lista ajallisesti nouseva/laskeva**

Nimi	Koko	Tyyppi	Muokattu ▲
📁 HARTSA50V		Tiedostokansio	13.2.2011 12:32
📁 ESan hankain_2011		Tiedostokansio	5.8.2011 10:08
📁 Eeva_2009		Tiedostokansio	19.12.2011 17:04
📁 EEVAN Video_2011		Tiedostokansio	19.12.2011 17:05
📁 EIJA Maaseutu opettaa_2010		Tiedostokansio	19.12.2011 17:05
📁 ERÄ-AIHIOT		Tiedostokansio	19.12.2011 17:05
📁 TENO		Tiedostokansio	15.1.2012 15:27
📁 Teno 2010		Tiedostokansio	15.1.2012 15:27

Windowsin käytöstä - Tiedostot

- Tiedostojen kopiointi
- Edellä kuvatulla tavalla:

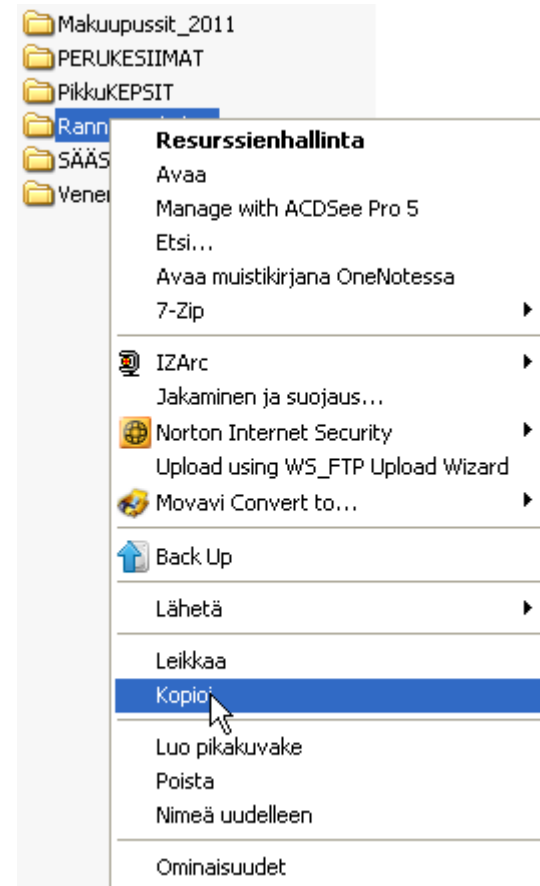
maalaa hiirellä ->

kopioi hiirellä/Ctrl+c ->

liitä hiirellä/Ctrl+v

tai

raahaamalla (ks.edellä)

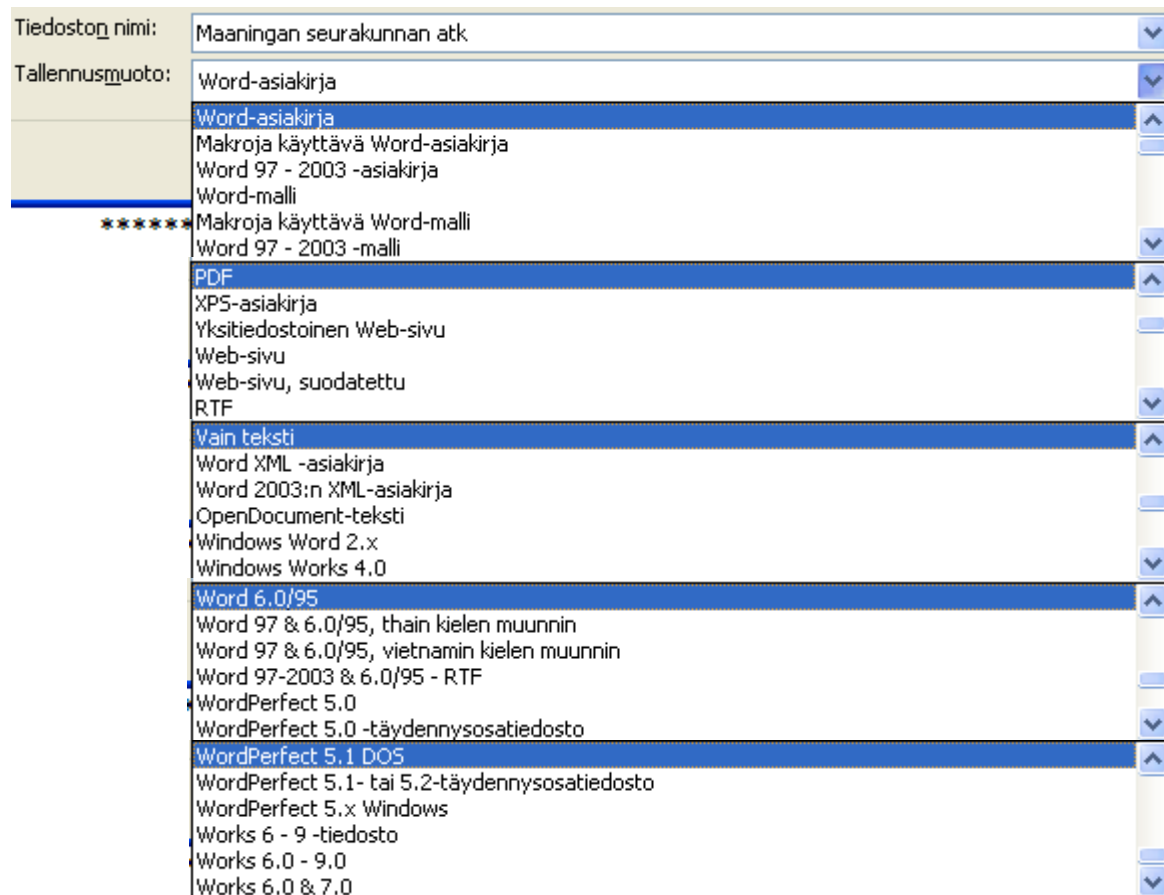

Kohti tekstinkäsittelyä (Word)

Kohti tekstinkäsittelyä (Word)

- Erilaiset tekstiformaatit eli –tiedostomuodot

4
tärkeintä
.txt
.rtf
.pdf
.doc

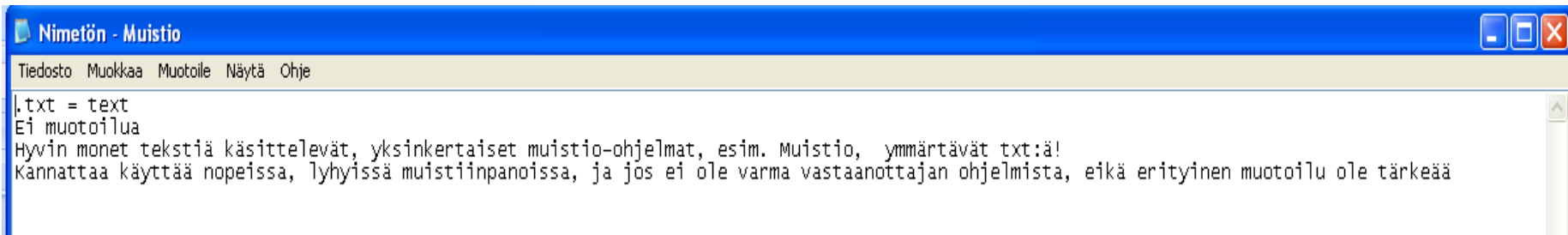
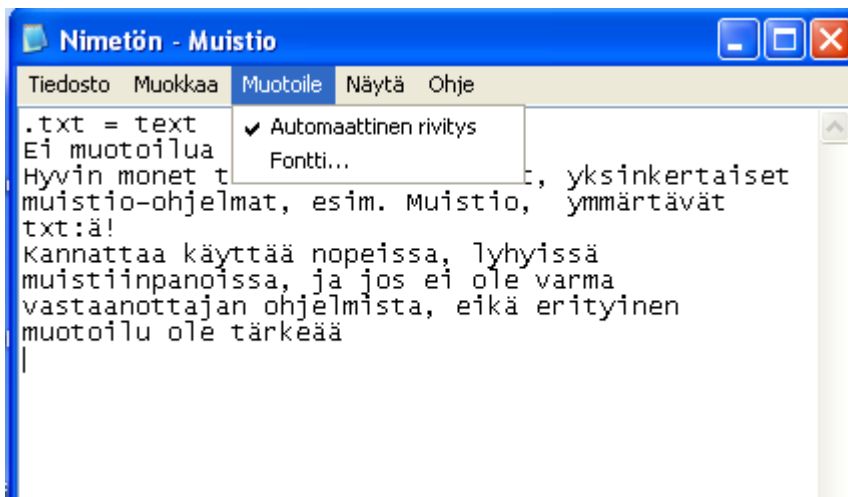
Kohti tekstinkäsittelyä

- **.txt** = text (esim. *koulutus.txt*)
 - Ei muotoilua
 - **Hyvin monet** tekstiä käsittelevät, yksinkertaiset muistio-ohjelmat, esim. **Muistio, Pad** jne., ymmärtävät txt:ä!
 - Kannattaa käyttää nopeissa, lyhyissä muistiinpanoissa, ja jos ei ole varma vastaanottajan ohjelmista, eikä erityinen muotoilu ole tärkeää

Kohti tekstinkäsittelyä

- **.txt = text**

Vinkki: Muistio on hyvä "sotkuisen", paljon näkymättömiä määritteitä sisältävän tekstin "puhdistaja"!

Kohti tekstinkäsittelyä

- **.rtf** = rich text format (esim. *kurssi.rtf*)
 - osa muotoilusta (esim. kursivointi, lihavointi, alleviivaus yms.) siirtyy tekstin mukana
 - **Hyvin monet** tekstiä käsittelevät ohjelmat ymmärtävät rtf:ää!
 - Kannattaa käyttää jos ei ole varma vastaanottajan ohjelmista, eikä erityinen muotoilu ole tärkeää

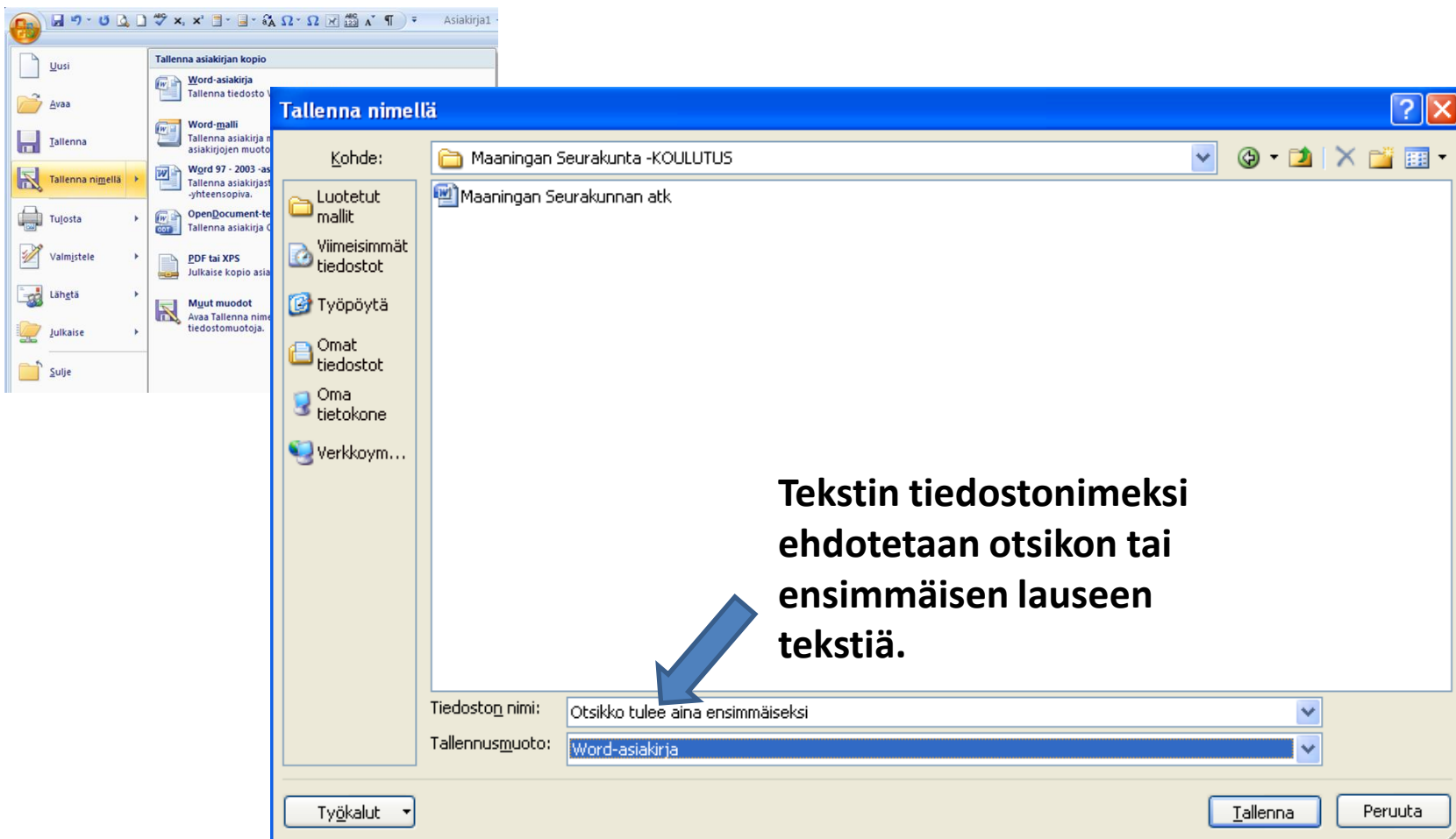
Kohti tekstinkäsittelyä

- **.pdf** = portable document format (esim. *äiti.pdf*)
 - Kaikki muotoilu siirtyy tekstin mukana ja julkaisun ulkoasu säilyy **kaikissa käyttöjärjestelmissä** samana (vaikka lukijan koneessa ei olisi kyseistä kirjasintyyliä lainkaan!)
 - **PDF**-tiedostoihin voi liittää toimintoja, esim. linkki
 - Tiedoston avaamiseen tarvitaan erillinen ohjelma, esim. Adobe Reader, **Foxit Reader**

Kohti tekstinkäsittelyä

- **.doc**= document (esim. *talviruno.doc*)
 - **DOC** –tiedostot sisältävät valmistajakohtaista koodia muotoilun ja liitännäis- eli metatiedon tallentamiseen
 - **DOC**-tiedostojen lukemiseen tarvitaan tiedoston tehnyt ohjelma (tai liitännäinen), esim. **Word** tai WordPerfect
 - Useita eri kehitysversioita, .doc (vanhempi Word)docx (uudempi Word, ymmärtää myös .docin)

Word – tekstin tallentaminen

Kiitos